

BEDRÖVAD. Sias Bertoni är en av haitierna som fått sitt ben amputerat av svenska läkare. Bertoni är lärare och hoppas att han ska kunna fortsätta arbeta.

FOKUSERAD. Stefan Redéen opererar en av många patienter på Community Hospital of Haiti. Han berättar att han mött "katastrof på alla nivåer".

JOBBAR HÅRT. Stefan Redéen och Annika Grönberg jobbar närmare 18 timmar per dygn. Här granskar de röntgenbilder.

"Aldrig hört sådana skrik i Sverige"

Svenska läkarteamet berättar hur de räddar liv i kaosets Haiti

PORT-AU-PRINCE. Kirurgen Stefan Redéen och hans svenska kolleger får tårar i ögonen när de berättar.

Om tiden här på sjukhuset i Port-au-Prince.

Om skadorna, om skriken, om amputationerna.

Och om hur de vände kaoset till något som liknar ordning.

När vi anländer till Community Hospital of Haiti i stadsdelen Petionville så är det första intrycket rätt positivt. Det ligger förvisso mängder av patienter under enkla skydd framför entrén, men här råder inget synbart kaos eller trängsel.

En vakt kontrollerar vilka som släpps in i entrén och nykomlingar noteras i en lig-gare. Det är full aktivitet här inne, läkare och sköterskor från Sverige, USA, Korea löper raskt omkring, tittar på röntgenbilder, förbereder operationer.

"Mest extrema jag upplevt"

Annat var det när Stefan Redéen, narkosläkare och hans sju svenska kolleger anlände hit på kvällen 20 januari. En dryg vecka efter jordbävningen:

– Detta har varit det mest extrema jag upplevt i hela mitt liv, säger Stefan Redéen, 49-årig kirurg från Linköping.

Och han har varit med om en del. Det har de alla i det svenska läkarlaget. Banda Aceh efter tsunamin 2004 till ex-

empel. Eller Pakistan efter jordbävningen 2005.

Men inget som Haiti 2010.

– Det har varit en katastrof på alla nivåer. Vi möttes av totalt kaos. Döende kolleger. Skrikande människor som fått benen amputerade. Förlösning pågick.

– Inne i operationssalen hittade vi två lik!

Den lokala personalen hade gått för dagen. Planen utanför sjukhuset var fylld av patienter. En del döende, andra döda.

Svenskarna fann också snart att deras tidigare kolleger inte riktigt fullgjort sina uppgifter. De

hade amputerat, men sedan inte behandlat såren ordentligt, med infektioner som följde.

– Den första känslan var att här vill jag inte gå in, säger barnläkaren Annika Grönberg, 39, från Uppsala.

Men in gick de förstås. Och tog kommandot.

– Detta är som en krigssituation, säger Stefan Redéen. Det handlar om målmedvetenhet. Att organisera arbetet. Vi är ett team, alla gör sin lika viktiga bit.

Läkarteamet kom in med hjälp av den svenska hjälporganisationen Hoppets stjärna. Hoppets stjärna har funnits i Haiti sedan 1979 och har goda kontakter. Några av medlemmarna i sjukhusets ledning är själv med i Hoppets stjärna.

– Vi kom in med svenskt perspektiv och erfarenhet, säger Annika Grönberg. Det handlar inte bara om att operera,

utan även ge rätt vård innan och framför allt efteråt.

Många av patienterna hade blivit opererade tidigare, men sedan inte fått smärtstillande eller antibiotika. Resultatet blev medeltida.

Aldrig mött något liknande

– Jag har hört skrik av smärta som man aldrig hör hemma i Sverige. Sett värden och infektioner av ett slag som man aldrig möts av annars.

Det är en kamp som tagit på alla deras krafter. Jobbigast har kanske varit att så gott som alla ingrepp blir amputationer.

Infektionerna har gått för långt. Det handlar om benet. Eller livet.

Rösten bär inte när sjuksköterskan Anna Jakobsson, 46 från Uppsala, återberättar vad en ung haitier sa, före en amputation:

– Om du har två ben här i Haiti så är livet tufft. Om du har ett ben, så är livet slut.

"En sån fin kille"

– Han ville bli ingenjör. Studerade. En sån fin kille.

Rösten sviker igen. – Och vi behöver proteser! säger hon. Det här landet behöver så många proteser!

Läkemedel, smärtstillande etcetera råder det däremot ingen brist på längre. När vi besöker sjukhuset behandlar Stefan Redéen en 19-årig patient som vägrat låta sitt

ben amputeras. Hans föräldrar sa först också nej, men har sedan svängt. Men sonen vägrar än.

– Jag har gjort rent såret så mycket som möjligt och tagit bort död vävnad. Jag vet inte än om benet går att rädda. Vi kan bara hoppas.

– Det är så oerhört påfrestande det vi gör här. Så oerhört känslolöst. Det finns inte ord att beskriva.

De säger alla att de gråtit och skrattat om vartannat under de fem dagar de sltit här. Arbetat 17–18 timmar per dygn. De sover bokstavligen under bar himmel, på sjukhusets tak.

En tröst är den uppskattning de fått från sina utländska kolleger. De amerikaner jag talar med öser beröm över den svenska effektiviteten och organisationen.

– Det bästa lag jag mött, säger Joe Lupo, från Bedford, New Hampshire.

Ett exempel: Svenskarna har ännu inte förlorat en enda patient. Alla har överlevt operationerna.

Svenskarna kommer att resa härifrån i morgon onsdag och avlösas av ett nytt

team från Sverige. När Stefan Redéen kom hem från Banda Aceh somnade han klockan sex på kvällarna i två månaders tid.

Jag undrar om han kommer att orka resa ut mer på sådana här uppdrag.

– Jag vet inte, svarar han.

Hans ögon är tårfyllda igen.

” Vi hittade två lik inne i operationssalen.

Stefan Redéen om det psykiskt påfrestande arbetet.

PORT-AU-PRINCE

Mats Larsson

mats.larsson@expressen.se

TEXT

Jörgen Hildebrandt

redaktion@expressen.se

FOTO